

Şadırvanı, sokak müzisyenleri ve müdavimleriyle Ali Paşa Meydanı

Kemeraltı'na çoğu kez oradaki dokuyu görmek, o tarihi çarşının tadını duyumsamak için gideriz. Alışveriş yapmaktan öte bir anlamı vardır, o sokaklarda gezinmenin. İzmirli olmanın bir parçasıdır, eski İzmir'e ait detayları görüp keşfetme macerasıdır bir nevi. İyi hisseder insan kendini burada ama en çok tarihi meydanlarında, eski dokunun hüküm sürdüğü köşe-bucaklarında. İşte Ali Paşa Meydanı da öyle yerlerden biri. Tarihi şadırvanın görkemi, o küçük meydana tat veriyor. Gün boyu gidip-gelen sokak müzisyenleri ise alana renk, canlılık katıyor.

“İnsanlar bu meydanı seviyor”

Meydanda, şadırvanın çevresinde dolaşan, kedilerle dost olmuş bir yaşlı amca.

Kemeraltı'nda ayak altında olmadığı için geçerken görülmeyen bir yer Ali Paşa Meydanı. Özel olarak bilenler gidiyor daha çok ama burası ilgiyi de, ziyareti de hak ediyor. Büyük bir şadırvan etrafına kurulu meydan, tarihi çarşıya kimliğini veren yapıtaşlarından biri.

Sonradan öğreniyoruz, bölgenin en eski esnaflarından biriymiş. Hemen köşedeki Atasoylar Kumaş'ta eşi ve oğlu duruyor. Kendisi daha ziyade meydanda, dostlarıyla

sohbette. Dile kolay... Mustafa Necati Atasoy 1950'den bu yana çarşıda. Pamuk tüccarlığından kumaşçılığa evrilen meslek hayatının tamamı bu çarşıda geçmiş. Borsada olduğu günler, deposu da, dükkanı da Ali Paşa Meydanı'ndaymış. Hemen anlatmaya koyuluyor: “Şu köşede Deve Damı vardı. Orada pamuk çekiyorduk. Orasının eski sahibi Enver Bakioglu idi. Sonra kumaş işine geçtik. Yine buradaydık. Çok güzeldi bu meydan. Bugünkünden daha bakımlıydı. İnsan seliydi, çok kalabalıktı. Şimdi de öyle aslında. İnsanlar bu meydanı seviyor ve geliyor.”

1970'ten beri: Dededen toruna müşteri

Meydanın yarısından fazlasını kaplayan ve insanların buraya gelmesini sağlayan

yegâne mekân ise Doyuran Manisa Kebap. 1970'ten bu yana varlığını koruyan, yan yana dört dükkânla hizmet veren bu kebabçıda dededen toruna müşteriler var. Başka yerde şubeleri yok, açmayı da düşünmüyorlar. Sahibi Nurettin Bahçıvan ise mutfaktan yetişme eski ustalardan. "45 yıldır buradayım" derken gururlu: "Gıda işi zordur ve çok dikkat gerektirir. Ben çok önemli ustaların yanında yetiştim. Salim Usta bu işin duayeni idi. Manisa'da kebab ustası Hacı Bekir ile çalıştım. Bu yüzden buradaki kebab çok özeldir. Kömür ateşinde yaparız. Bizde olan çelik şişler de kimsede yoktur. Lezzet

yeterli değil tabii, bu işte temizlik çok önemli. Sabah tıraş olur, erkenden işimin başına geçerim. Titizim. Yıllar önce bir müşteri geldi, mutfağı gezdi ve dedi ki: 'Tebrük ederim, her yer müthiş.' Meğerse Koska Helvalarının sahibiymiş."

"Her sene biz boyadık"

Nurettin Bey'in işine gösterdiği özen her halinden belli oluyor. Masa masa dolaşıp tüm müşterileriyle özel olarak ilgileniyor. İki oğlu da yanında, işin başında. Ancak meydanla ilgili sıkıntıları var. Sözü şadırvandan açıyor: "Şadırvanın üstteki demiri saçıdır. Biz esnaf olarak bugüne dek her sene boyadık. Çeşmelerin vanaları bozuk, çeşmeci getiriyoruz ama yapamıyoruz. Daha köklü bir onarım gerek. Işıkları da yanmıyor. Yani bizim çabamız yetmiyor. Oysa böyle bir şadırvanın İzmir'de eşi yok."

Eski adı: Taşçılar İçi

Meydanda kebabçı, kumaşçı, spotçu, matbaa gibi farklı sektörlerin esnaflarını görebilirsiniz. Belli bir meslek grubu birlikteliği yok. Ama burası eskiden Taşçılar İçi olarak bilinirmiş. Değirmen taşı yapan ustaların hepsi buradaymış. Bahçıvan, "Buraya bir değirmen taşı dikilseydi, meydanın geçmişine dair bir hatıra bırakılmış olurdu" diyor: "Değirmen taşları burada işlenirdi eskiden. Onu simgeleyen bir şey bırakılabilirdi geriye."

"Buraya marka gelmeli"

Genel olarak meydan esnafının derdi ise tarihi çarşının bütününe yönelik isteklerden ibaret. Buraya daha fazla markanın gelmesini ve onarım çalışmalarının hızlanmasını istiyorlar. Onlar yıllardır Kemeraltı'ndan ayrılmamış, vazgeçememişler ama eskiye özlemleri sürüyor. İzmirlilerden de aynı sadakati göstermesini arzu ediyorlar. Gerçi Ali Paşa Meydanı'nın unutulmuş olduğu söylenebilir. Merkezi bir arterde olmamasına rağmen kalabalık; sokak müzisyenlerinin de biri gidiyor-diğeri geliyor...

■ Doğru ismi Salih Paşa

Günümüze ulaşabilen ender şadırvanlardan biri olan Ali Paşa Şadırvanı'nın aslında "Hacı Salih Paşa" olarak anılması gerekiyor. Ancak dile bu şekilde geçmiş, meydana da ismini vermiş.

Ali Paşa Meydanı'na kimliğini veren en temel unsur şadırvanı. Ancak şu an eski güzelliğini koruduğu söylenemez. Bazı çeşmeleri bozuk, akıyor. Restorasyona ihtiyacı var. Esnaf ve belediye birlikte zaman zaman onarım çalışmaları yapıyor ama belli ki daha fazlasına ihtiyaç var. Peki bu tarihi yapının hikayesi nedir? Yrd. Doç. Dr. R. Eser Gültekin, önce şadırvanların Türk mimarisindeki yerinden söz ediyor: "Türk mimarisinde suya büyük önem verildiğinden çeşme, sebil ve şadırvanların önemli bir yeri vardır. Şadırvanlar yüzyıllardır saraylarda, köşkların bahçelerinde, camilerde, hamamlarda, hanlarda, meydanlarda önemli bir su mimarisi elemanı olarak kullanıldı. Özgün mimarisi olan şadırvanlar bazen sosyal içerikli yapıların bünyesinde, bazen de tek başlarına inşa edildiler. Tek başına inşa edilen şadırvanlardan biri de Ali Paşa Meydanı'nda yer alan ve Ali Paşa Şadırvanı olarak bilinen, aslında adını Sadrazam Hacı Salih Paşa'dan alan şadırvandır." Aslında bu meydan ve şadırvanın "Hacı Salih Paşa" olarak anılması gerekirken, yanlışlık yapılmış ve "Ali Paşa" denmiş.

■ Sekizgen planlı

Ali Paşa Şadırvanı'nın mimari özelliklerine gelince... Şadırvan zeminden sekizgen şekilli beton bir platform üzerinde yükseliyor. Bunun orta kesiminde sekizgen planlı su haznesi mevcut ve mermer olan her bir yüzünde musluklar yer alıyor. İç yüzeyi alçı, dış yüzeyi kurşunla kaplı büyük bir kubbenin altında.

Yapıdaki süsleme unsurları, şadırvanın üzerini örten kubbenin eteğinde ve iç kesiminde, sütun başlıklarında, şadırvan haznesinin yüzündeki mermer aynalarda görülebiliyor. Şadırvanın üzerini örten kubbenin iç kesimi, dilimlere bölünerek süslenirken kubbe göbeği içten dışa doğru genişleyen dairesel motiflerle bezenmiş. Kubbeyi taşıyan sütunların başlıkları ise çan biçiminde.